

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä
9.2.2012
Taltionumero
225
Diaarinumero
1456/3/11

1 (8)

Asia Vammaiselle järjestettävää kuljetuspalvelua koskeva valitus

Valittajat B ja C alaikäisen lapsensa A:n huoltajina

Päätös, jota valitus koskee

Helsingin hallinto-oikeus 19.4.2011 nro 11/0411/6

Asian aikaisempi käsittely

B ja C ovat 6.10.2000 syntyneen tyttärensä A:n huoltajina hakeneet vammaispalvelun mukaista kuljetuspalvelua tyttärelleen A:lle.

X:n sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasioiden jaoston alainen viranhaltija on 2.9.2010 hylännyt hakemuksen.

X:n sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasioiden jaosto on 1.12.2010 § 7 pysyttänyt viranhaltijan päätöksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Helsingin hallinto-oikeus on hylännyt valituksen.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammaispalvelulaki) 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut

niihin liittyvine saattajapalveluineen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (vammapalveluasetus) 5 §:n 1 momentin mukaan kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Asiakirjoihin liitetyn 13.9.2010 päivätyn lastenneurologian erikoislääkärin lääkärinlausunnon mukaan A:lla on Downin oireyhtymään liittyen kokonaiskehitys ikätasoon nähden viiveistä. Hänen kehitystasonsa vastaa todennäköisimmin keskivaikeaa kehitysvammaisuutta ja kysymys on laajemmasta toimintakyvyn vaikeudesta kuin yksinomaan tiedollisista puutteista. A:lla on oireyhtymään liittyen selkeät puheen tuoton vaikeudet ja muiden ihmisten on huomattavan vaikea saada selvää hänen puheestaan. Hänellä on lisäksi herkästi änkyyttämistä ja puheen lukkiutumisista ja hän tarvitsee aikuista tulkkaamaan kommunikaatiotilanteissa. A:lla on motoriikan kömpelyyttä ja lihasjänteisyys on matala. Lausunnon mukaan hän liikkuu kävellen ja jaksaa liikkua hyvin. Huomioiden kehitysvammaisuus sekä puheilmaisun vaikeudet ja osin myös motorinen kömpelyys hän tarvitsee kodin ulkopuolelle liikkeessään saattajan mukana. Hänen on vaikea hahmottaa liikennettä ikätasonsa mukaan. Hän voi liikkua yhdessä saattajan kanssa yleisillä kulkuneuvoilla, mutta ei yksin. Myös kodin ulkopuolella kävellen liikkeessään hän tarvitsee aikuisen mukana. Lausunnon mukaan A:n kokonaistilanne huomioiden hänen kykynsä liikkua itsenäisesti kodin ulkopuolella ja muodostaa ikätasoisia ystävyyssuhteita sekä osallistua ikätasoiseen harrastustoimintaan on merkittävästi heikompi kuin samanikäisen terveen lapsen. Lausunnossa on katsottu, että A on vaikeavammaisen itsenäisen, kodin ulkopuolella tapahtuvan itsenäisen liikkumisen osalta.

Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan A on 10-vuotias koululainen, jolla on Downin oireyhtymä ja siihen liittyen kehitysvammaisuus. Hänen liikkumisen rajoituksensa johtuvat puheen tuottamisen vaikeuksista, motorisesta kömpelyydestä ja liikkeen hahmottamisen vaikeudesta. Hän jaksaa liikkua hyvin ja voi liikkua yhdessä saattajan kanssa myös

yleisillä kulkuneuvoilla. Hän ei tarvitse sinänsä liikkumisessa apuvälineitä. Häntä ei ole saattajan tarpeen takia pidettävä sellaisena vammaispalveluasetuksen 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuna vaikeavammaisena henkilönä, joka ei voi käyttää joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia ja jolle kunta on velvollinen järjestämään kohtuulliset kuljetuspalvelut. Jaoston päätös ei ole Suomen perustuslain 6 §:ssä ilmaistun yhdenvertaisuusvaatimuksen vastainen. Jaoston päätöstä ei siten muuteta.

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

B ja C ovat valituksessaan vaatineet, että hallinto-oikeuden ja peruspalvelulautakunnan päätökset kumotaan. *B ja C* ovat vaatineet, että toissijaisesti peruspalvelulautakunnan on järjestettävä *A*:lle tukihenkilö toimimaan *A*:n saattajana hänen käyttäessään julkisia liikennevälineitä joko vammaispalvelulain mukaisena henkilökohtaisena apuna tai kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain nojalla.

Vaatimuksiensa tueksi *B ja C* ovat uudistaneet asiassa aikaisemmin esittämänsä ja muun ohella lausuneet, että *A*:ta on pidettävä liikkumisen suhteen vaikeavammaisena henkilönä. *A* on kehitysvammainen henkilö, jolla on todettu Downin oireyhtymä. *A*:n valmiudet riittäisivät hyvin hänen itsenäiseen liikkumiseensa, mikäli liikenteen vaarat ja muut *A*:n vammasta aiheutuvat esteet pystyttäisiin sulkemaan pois. *A*:n julkisten liikennevälineiden käyttöä rajoittavat vaikeudet eivät estä sitä, että *A* käyttäisi kuljetuspalvelua itsenäisesti. Kuljetuspalvelun järjestäminen mahdollistaisi *A*:lle hänen ikätasoisien liikkumisensa harrastusten ja ystävien parissa, vähentäen vammasta hänelle itselleen ja koko perheelle aiheutuvia ongelmatilanteita. Vammaisen lapsen huoltajilla ei ole erityistä, tavanomaisen huolenpitovelvollisuuden ylittävää velvollisuutta toimia lapsensa saattajina. Vastaavan ikäiset vammaiset lapset eivät tarvitse saattajaa arjen toimintoihin. Lisäksi pelkästään fyysisen esteeseen perustuvan syyn hyväksyminen vaikeavammaisuuden tunnusmerkit täyttäväksi olisi kehitysvammaisia syrjivää.

X:n sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasioiden jaosto on valituksen johdosta antamassaan selityksessä lausunut, että kuljetuspalvelupäätöstä tehtäessä on toimittu vammaispalvelulain ja -asetuksen sekä sosiaali- ja terveyslautakunnan kyseistä palvelumuotoa koskevien linjausten mukaisesti.

B ja C ovat antaneet vastaselityksen.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus kumoaa Helsingin hallinto-oikeuden ja X:n sosiaali- ja terveystalouden yksilöasioiden jaoston päätökset ja palauttaa asian jaostolle kuljetuspalvelujen myöntämistä varten uudelleen käsiteltäväksi.

Perustelut

Sovellettavat säännökset

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (jäljempänä vammaispalvelulaki, 380/1987) 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia esteitä ja haittoja.

Vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle muun ohella kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

Vammaispalvelulain 10 §:n mukaan tarkemmat perusteet palvelujen ja tukitoimien saamiselle säädetään asetuksella.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun asetuksen (vammaispalveluasetus) 4 §:n 1 momentin mukaan kuljetuspalveluihin niihin liittyvine saattajapalveluineen kuuluu vaikeavammaisen henkilön työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkistykseen tai muun sellaisen syyn vuoksi tarpeelliset, jokapäiväiseen elämään kuuluvat kuljetukset.

Vammaispalveluasetuksen 5 §:n mukaan kuljetuspalveluja ja niihin liittyviä saattajapalveluja järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään henkilöä, jolla on erityisiä vaikeuksia liikkumisessa ja joka ei vammansa tai sairautensa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia.

Vammaispalveluasetuksen 6 §:n mukaan kuljetuspalveluja on järjestettävä edellä 5 §:ssä tarkoitetulle henkilölle siten, että hänellä on mahdollisuus suorittaa välttämättömien työhön ja opiskeluun liittyvien matkojen lisäksi vähintään kahdeksantoista yhdensuuntaista jokapäiväiseen elämään kuuluvaa matkaa kuukaudessa.

Hallituksen esityksessä laiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista sekä laiksi sosiaalihuoltolain 17 §:n muuttamisesta (HE 219/1986 vp) lausutaan, että vaikeavammaisten tasa-arvon kannalta on tärkeää, että heidän mahdollisuutensa saada kohtuullinen määrä heidän omatoimisen suoriutumisen vuoksi välttämättömiä erityispalveluja ja tukitoimia tulisi valtakunnallisesti yhdenmukaisesti turvatuksi. Tämän vuoksi esityksessä ehdotetaan kunnille säädettäväksi erityinen järjestämisvelvollisuus sellaisten palvelujen ja tukitoimien osalta, jotka ovat vaikeavammaisten henkilöiden itsenäisen suoriutumisen kannalta välttämättömiä. Tällaisiksi on katsottu muun muassa kuljetuspalvelut.

Hallituksen esityksessä lausutaan edelleen, että liikkuminen on eräs olennaisimpia osallistumisen edellytyksiä. Koulunkäynti, työ ja harrastukset edellyttävät mahdollisuutta liikkua. Lakiehdotuksen mukaisilla kuljetuspalveluilla turvattaisiin myös vaikeimmin vammaisille henkilöille kohtuulliset liikkumismahdollisuudet samoin kustannuksin kuin muillekin kansalaisille.

Hallituksen esityksen lain 8 §:ää koskevien yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan kuljetuspalveluja järjestettäisiin asetuksella tarkemmin säädettävin perustein sellaiselle vaikeavammaiselle henkilölle, joka ei vammansa vuoksi voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. Tällaisia ovat muun muassa vaikeasti liikuntavammaiset, kuurosokeat sekä sokeat henkilöt.

Asiassa saatu selvitys

Asiakirjoihin liitetyn 13.9.2010 päivätyn lastenneurologian erikoislääkärin lääkärinlausunnon mukaan A:lla on Downin oireyhtymään liittyen kokonaiskehitys ikätasoon nähden viiveistä. Hänen kehitystasonsa vastaa todennäköisimmin keskivaikeaa kehitysvammaisuutta ja kysymys on laajemmasta toimintakyvyn vaikeudesta kuin yksinomaan tiedollisista puutteista. A:lla on oireyhtymään liittyen selkeät puheen tuoton vaikeudet ja muiden ihmisten on huomattavan vaikea saada selvää hänen puheestaan. Hänellä on lisäksi herkästi änkyttämistä ja puheen lukkiutumista ja hän tarvitsee aikuista tulkkaamaan kommunikaatiotilanteissa. A:lla on motoriikan kömpelyyttä ja lihasjänteisyys on matala. Lausunnon mukaan hän liikkuu kävellen ja jaksaa liikkua hyvin. Huomioon ottaen kehitysvammaisuus sekä puheilmaisun vaikeudet ja osin myös motoriikan kömpelyys hän tarvitsee kodin

ulkopuolelle liikkueessaan saattajan mukaan. Hänen on vaikea hahmottaa liikennettä ikätasonsa mukaan. Hän voi liikkua yhdessä saattajan kanssa yleisillä kulkuneuvoilla, mutta ei yksin. Myös kodin ulkopuolella kävelen liikkueessaan hän tarvitsee aikuisen mukaan. Lausunnon mukaan A:n kokonaistilanne huomioiden hänen kykynsä liikkua itsenäisesti kodin ulkopuolella ja muodostaa ikätasoisia ystävyssuhteita sekä osallistua ikätasoiseen harrastustoimintaan on merkittävästi heikompi kuin samanikäisen terveen lapsen. Lausunnossa on katsottu, että A on vaikeavammainen itsenäisen, kodin ulkopuolella tapahtuvan liikkumisen osalta.

Erikoislääkäri on 8.6.2010 antanut arvion A:n vamman vaikutuksesta kuljetuspalvelujen tarpeeseen. Lausunnon mukaan A on sosiaalinen ja kaverisuhteet ovat hänelle erittäin tärkeitä. Hän ei kykene yksin liikkumaan yleisillä kulkuneuvoilla. Harrastuksiin hän voi kulkea taksilla itsenäisesti saatettuna ja vastaanotettuna. Harrastukset ovat erittäin tärkeitä myös kuntoutuksellisesti ja sosiaalisten suhteiden osalta. Tämä tukisi myös itsenäistymistä. Lausunnossa suositellaan kuljetustukea harrastus- ja virkistyskäyttöön.

A on syntynyt 6.10.2000 ja hän on tällä hetkellä 11-vuotias. Arvioitaessa sitä, tarvitseeko hän välttämättä haettuja kuljetuspalveluja suoriutuakseen muihin samanikäisiin lapsiin verrattavalla tavalla tavanomaisen elämän toiminnoista, on edellä mainitun lääketieteellisen selvityksen lisäksi otettava huomioon myös muut olosuhteet, kuten A:n ikään liittyvä tarve itsenäistymiseen ja itsenäiseen liikkumiseen ilman vanhempia. Asiakirjoista ilmenee, että A:lle ovat harrastukset ja kaverisuhteet tärkeitä. Hän harrastaa erityisryhmille suunnattua ratsastusta ja tanssia. Harrastuspaikat ovat lähietäisyydellä A:n kodista. Muun muassa näihin koulupäivien jälkeen alkaviin harrastuksiin osallistuminen sekä A:n ikäisen lapsen tavanomaisten kaverivierailujen toteutuminen edellyttää vammaispalvelulaissa tarkoitettujen kuljetuspalvelujen järjestämistä.

A:lla on edellä mainitut seikat huomioon ottaen erityisiä vaikeuksia liikkumisessa eikä hän vammansa ja sairautensa johdosta voi käyttää julkisia joukkoliikennevälineitä ilman kohtuuttoman suuria vaikeuksia. A:ta on pidettävä kuljetuspalveluja järjestettäessä vammaispalvelulain 8 §:n 2 momentissa ja vammaispalveluasetuksen 5 §:ssä tarkoitettuna vaikeavammaisena henkilönä. Tämän vuoksi Helsingin hallinto-oikeuden ja X:n sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasioiden jaoston päätökset on kumottava ja asia palautettava

yksilöasioiden jaostolle lakisääteisten kuljetuspalvelujen myöntämistä varten.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Pirkko Ignatius

Matti Pellonpää

Eija Siitari-Vanne

Alice Guimaraes-Purokoski (t)

Kristina Björkvall

Asian esittelijä,
esittelijäneuvos Marja-Terttu Savolainen

Jakelu

Päätös

Jäljennös

B ja C, maksutta

Helsingin hallinto-oikeus

X:n sosiaali- ja terveyslautakunnan yksilöasioiden jaosto